

УДК 37.013.85

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ
АПРОБАЦІЇ ТЕОРЕТИЧНИХ І МЕТОДИЧНИХ ОСНОВ
РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ
ДИСЦИПЛІН У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ**

Г. А. Дегтярьова

*Комунальний вищий навчальний заклад «Харківська академія
неперервної освіти» (Харків, Україна)*

E-mail: metukrlit@gmail.com

**FEATURES OF THE ORGANIZATION OF EXPERIMENTAL TESTING
OF THE THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS
FOR THE DEVELOPMENT OF INFORMATION AND COMMUNICATION
COMPETENCE OF TEACHERS OF PHILOLOGICAL DISCIPLINES
IN THE SYSTEM OF POSTGRADUATE EDUCATION**

G. A. Degtyaryova

*Public higher education institution «Kharkov Academy of Post-Diploma
Education» (Kharkiv, Ukraine)*

Розглянуто перебіг експериментальної апробації теоретичних і методичних основ розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної освіти, яка полягала в послідовному проходженні пілотного дослідження, констатувального, формувального та завершального етапів дослідження, шляхом апробації концептуальної моделі розвитку цієї компетентності. Визначено завдання кожного етапу. Обґрунтовано необхідність підвищення компетентності в галузі ІКТ саме вчителів філологів. Пояснено вибір методів математичної статистики для з'ясування правильності визначення експериментальної та контрольної груп, достовірності даних діагностичних контрольних робіт, спрямованих на визначення рівня технологічної грамотності вчителів філологічних дисциплін. Наведено результати самооцінювання вчителів за допомогою факторно-критеріальних моделей для кожного рівня ІК-компетентності, які

доводять, що учасники експериментальної та контрольної груп мають приблизно однаковий рівень цієї компетентності.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційна компетентність, концептуальна модель, пілотне дослідження, етапи експерименту, генеральна сукупність, вірогідність.

Degtyaryova G. A. Features of the organization of experimental testing of the theoretical and methodological foundations for the development of information and communication competence of teachers of philological disciplines in the system of postgraduate education.

Considered the course of experimental testing of the theoretical and methodological foundations for the development of information and communication competence of the philological disciplines teachers in the system of postgraduate education, which was consistent passage of the pilot study, summative, formative and final stages of the study, the way of testing the conceptual model of the development of this competence. Defined the tasks of each stage. Was increased the necessity of the competence in ICT of teachers' philologists. Explained the choice of methods of mathematical statistics to determine the correctness of the experimental and control groups, reliability data, diagnostic tests, aimed at defining the level of technological literacy of teachers of philological disciplines. Given the results of self-assessment of teachers using the factor and criterion models for each level of the IR competence, which prove that the participants in the experimental and control groups have approximately the same level of this competence.

Key words: information and communication competence, conceptual model, and pilot study the stages of the experiment, general population, a probability.

Постановка проблеми. Сучасна педагогічна наука оперує значною кількістю моделей підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, які забезпечує післядипломна освіта, яка розглядається як одна із пріоритетних складових неперервної освіти, що надає кожній особистості можливість неперервного професійного зростання шляхом постійного творчого оновлення, розвитку і вдосконалення особистих умінь, якостей і ставлень протягом усього життя, і ґрунтується на педагогіці партнерства і компетентнісному підході та супроводжується запровадженням нових педагогічних технологій, зокрема інформаційно-комунікаційних. Теоретичне осмислення проблеми дослідження, комплексний аналіз стану освітньої практики щодо розвитку ІК-компетентності дозволив розробити концептуальну модель розвитку цієї компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної освіти (ПО), що відповідає соціальному замовленню суспільства і потребам педагогічної практики та яка складається з чотирьох взаємопов'язаних підсистем: концептуальної, змістово-структурної, технологічної та підсистеми моніторингу й оцінки показників рівня ІК-компетентності.

Метою цієї праці є висвітлення перебігу експериментальної апробації концептуальної моделі розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упродовж 2012–2016 рр. на базі КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» та семи обласних інститутах післядипломної педагогічної освіти (ОШПО): Закарпатському ІППО, ІППО Чернівецької області, КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти», КВНЗ «Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», КВНЗ Київської обласної ради «Академія неперервної освіти», КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради, Миколаївському ОШПО проводилася апробація розроблених нами концептуальної моделі розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної освіти, а також навчально-методичних матеріалів з означеної проблеми.

Протягом дослідження передбачалося здійснити аналіз:

– ефективності організації навчання в системі ПО за різними його формами і видами, спрямованими на підвищення кваліфікації вчителів філологічних дисциплін у галузі ІКТ для набуття ними різних рівнів ІК-компетентності в курсовий і міжкурсний періоди на підставі запропонованої концептуальної моделі;

– ефективності змісту освітніх програм курсів підвищення кваліфікації та тематичних спецкурсів щодо формування різних рівнів ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у курсовий період;

– впливу науково-методичних заходів і різних видів діяльності на розвиток ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін протягом андрагогічного циклу;

– динаміки показників складових ІК-компетентності вчителів-філологів;

– загального впливу діяльності вчителів за двома стратегічними лініями з формування та розвитку ІК-компетентності на її рівень.

Експерименту передувало *пілотне дослідження*, що тривало протягом 2008–2011 рр. і здійснювалося в межах реалізації ПЦП «Комп'ютерно орієнтовані методичні системи навчання у професійно-педагогічній діяльності вчителя загальноосвітнього навчального закладу» (2007/2008–2010/2011 н. р.).

Протягом цього етапу вчителям-предметникам (11247 осіб), які проходили курси підвищення кваліфікації в КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», було запропоновано здійснити самооцінку рівня сформованості своєї ІК-компетентності за допомогою розробленого викладачами академії опитувального листа (рис.1).

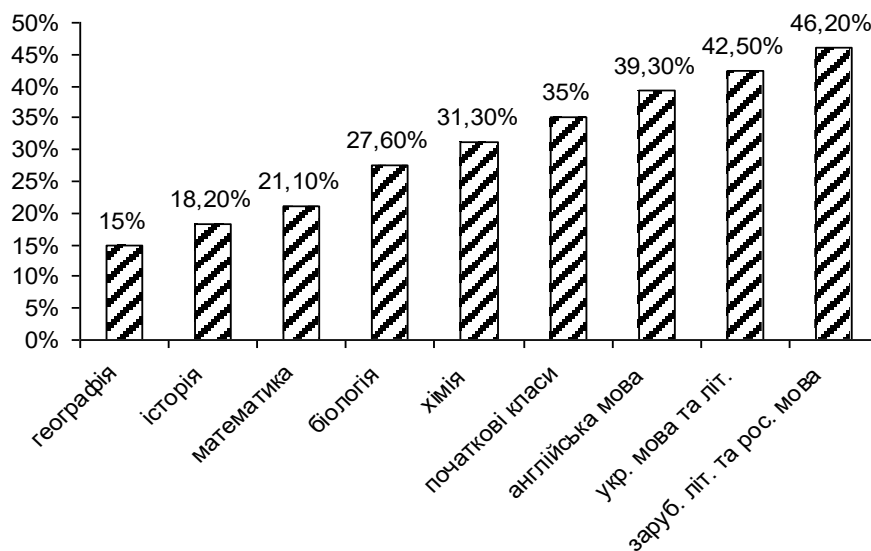

Рис. 1. Кількість учителів (у %), які не використовують ІКТ у професійній діяльності, оскільки не є компетентними в галузі ІКТ

Дані пілотного дослідження дали можливість засвідчити, що саме вчителі-філологи перебувають у «зоні ризику», адже порівняно з іншими вчителями-предметниками вони рідше використовують ІКТ у професійній діяльності.

Під час розробки методики проведення експериментального дослідження ми дотримувалися вимог до організації педагогічних досліджень, які подані у працях [1; 3; 5; 6; 7; 8; 10] та ін.

Власне експеримент розпочався на підготовчому етапі та мав логічне продовження на констатувальному, формуальному і завершальному етапі.

На *підготовчому етапі експерименту*, що тривав протягом 2012-2014 років, з метою підготовки науково-методичної та емпіричної бази експерименту і для розв'язання завдань дослідження було *визначено* зміст і перебіг проведення експерименту, навчальні заклади для проведення експериментальної роботи, параметри дослідження (складові ІК-компетентності, її рівні розвитку, критерії та показники); комплекс методів, спрямований на з'ясування ефективності запровадження концептуальної моделі розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі

ПО (спостереження, анкетування, тестування, моніторинг); *розроблено й обґрунтовано* концептуальну модель розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі ПО; розроблено анкети й опитувальні листи, діагностичні контрольні роботи і протоколи оцінювання, факторно-критеріальні моделі для моніторингу рівня сформованості ІК-компетентності на констатувальному етапі та по завершенні формувального етапу експерименту; лист спостережень за виявом компонентів ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін до і після проходження курсової підготовки в експериментальних/контрольних групах, а також для визначення впливу різних науково-методичних заходів і видів діяльності вчителів філологічних дисциплін у міжкурсовий період на розвиток їхньої ІК-компетентності, освітні програми традиційних курсів підвищення кваліфікації вчителів філологічних дисциплін, а також тематичних курсів підвищення кваліфікації «Використання комп'ютерно орієнтованих систем на уроках української мови та літератури», «Використання комп'ютерно орієнтованих систем на уроках світової літератури та російської мови», «Використання комп'ютерно орієнтованих систем на уроках англійської мови», програму авторської творчої майстерні вчителів української мови та літератури «Формування професійної компетентності вчителя-філолога засобами інформаційно-комунікаційних технологій», програми тематичних спецкурсів «Використання комп'ютерно орієнтованих систем на уроках української мови та літератури» (2011), «Формування професійної компетентності вчителів мов і літератур» (2011), «Використання ІКТ учителем філологічних дисциплін у професійній діяльності» (2013), «Хмарні технології в системі роботи вчителя-філолога» (2014), матеріали для науково-методичного супроводу діяльності вчителів філологічних дисциплін з розвитку ІК-компетентності в міжкурсовий період (ПЦП «Створення системи неперервної інформатичної підготовки педагогів у післядипломній педагогічній освіті» (2012–2016), програму діяльності ТТК «Підвищення ефективності навчально-виховного процесу шляхом створення комп'ютерної підтримки уроків української мови та літератури» (2013), програму пілотного проекту з апробації в загальноосвітніх навчальних закладах Харківської області електронного навчально-методичного комплексу «Сходинки до ЗНО. Українська мова. 8-9 клас» (2014–2015), програми проведення різноманітних науково-методичних заходів (майстер-класів, семінарів, тренінгів, Інтернет-конференцій, конференцій) і матеріали до них, практикуми з ІКТ, навчально-методичні посібники для вчителів і викладачів системи ПО тощо.

Під час *констатувального етапу експерименту* (2012/2013 н. р.), метою якого було діагностування рівнів сформованості ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін для подальшого проведення формувального етапу експерименту й перевірки гіпотези дослідження, завдяки використанню моніторингових інструментів (анкет, опитувальних листів, факторно-критеріальних моделей) нами було визначено, на яких рівнях ІК-компетентності перебували вчителі філологічних дисциплін, узагальнено та проаналізовано отримані результати, інтерпретовано дані, що дозволило вивчити й описати існуючу ситуацію та визначити експериментальну і контрольну групу, сформулювати висновки.

Із сукупності всіх учителів філологічних дисциплін (6 524 особи), які працювали в ЗНЗ Харківської області у 2011/2012 н.р., пропорційно до розподілу кількості вчителів за предметами (34,26 % склали вчителі української мови та літератури, 18 % – вчителі зарубіжної літератури та російської мови, 47,74 % – вчителі іноземної мови) було визначено експериментальну **Е (364 особи)** і контрольну **К (364 особи)** групи. До експериментальної Е та контрольної К груп увійшли вчителі, які в курсовий період мали однакові умови для розвитку своєї ІК-компетентності, тобто вони всі пройшли навчання на курсах підвищення кваліфікації, а саме – відвідували заняття з питань роботи з ІКТ та їх використання у професійній діяльності, і більша частина з них також навчалася на тематичних спецкурсах з інформаційної грамотності. Залучаючи таких учителів до участі в експерименті, урахували, що під час реалізації першої стратегічної лінії нашої концептуальної моделі, тобто навчання в курсовий період, для 100 % учителів філологічних дисциплін, які підвищують свою кваліфікацію в Харківській академії неперервної освіти, передбачені заняття з питань роботи з ІКТ та їх використання у професійній діяльності.

На констатувальному етапі експериментального дослідження, яким було охоплено **1104** вчителів філологічних дисциплін загальноосвітніх навчальних закладів Харківської області, які проходили навчання на курсах підвищення кваліфікації в Харківській академії неперервної освіти протягом 2011/2012 н. р. та мали різний рівень фахової підготовки, різний вік, стаж тощо, за допомогою перелічених вище моніторингових інструментів, що передбачали самооцінювання власних умінь у галузі ІКТ, а також діагностичних контрольних робіт з ІКТ був визначений вихідний

рівень ІК-компетентності генеральної сукупності вчителів філологічних дисциплін (рис. 2).

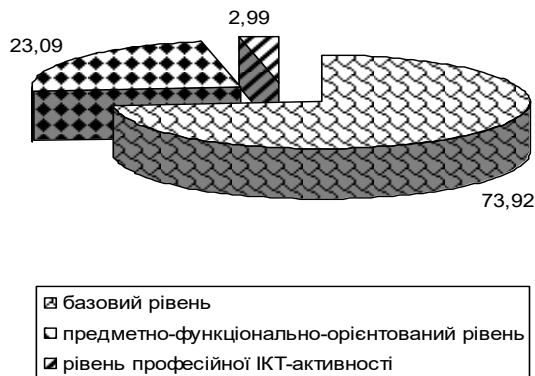

Рис. 2. Дані розподілу генеральної сукупності вчителів за рівнями ІК-компетентності за даними факторно-критеріальних моделей (у %)

Факторно-критеріальні моделі визначення рівня ІК-компетентності дозволили з'ясувати, що генеральна сукупність учителів відповідно до рівнів ІК-компетентності за кваліфікаційними категоріями розподілилася таким чином: за даними самооцінки на базовому рівні перебувало 137 спеціалістів, 161 учитель II категорії, 287 учителів I категорії, 5 – вищої категорії; на предметно-функціонально-орієнтованому рівні перебувало 37 спеціалістів, 62 вчителя II категорії, 115 учителів I категорії, 41 – вищої категорії; на рівні професійної ІКТ-активності перебувало 6 спеціалістів, 9 учителів II категорії, 11 учителів I категорії, 7 – вищої категорії (рис. 3).

Рис. 3. Розподіл генеральної сукупності вчителів відповідно до рівнів ІК-компетентності за кваліфікаційними категоріями

Результативність упровадження розробленої концептуальної моделі розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі ПО перевірялася шляхом випадкової вибірки та розподілу груп на експериментальну та контрольну.

Для аналізу вірогідності правильності розподілу генеральної сукупності вчителів філологічних дисциплін на експериментальну (Е) та контрольну (К), між якими фактично не повинно бути значних розбіжностей у рівнях ІК-компетентності, використовуючи методіку, розроблену І. Підласим [9, с. 17–23], ми провели кількісний та якісний аналіз результатів навчального зрізу, висунувши нульову гіпотезу про наявність таких розбіжностей. Для перевірки її ми використали критерій погодження Пірсона (критерій χ^2). Із експериментальної та контрольної груп сукупності вчителів методом випадкової вибірки для здійснення кількісного аналізу нами було обрано по 50 діагностичних контрольних робіт з ІКТ, які ми розподілили за чотирма статистичними категоріями, що відповідали чотирьом рівням технологічної грамотності вчителів: початковому (0–42 бали), середньому (43–59 балів), достатньому (60–75 балів) і високому (76–85 балів), ураховуючи те, що за її виконання вчитель міг отримати max 85 балів. Відомості про результати контрольних робіт, що потрапили до вибірок, подані в табл. 1.

Таблиця 1

**Результати діагностичних контрольних робіт з ІКТ
учителів філологічних дисциплін, які ввійшли до вибірок**

Назва вибірки	Категорія 1	Категорія 2	Категорія 3	Категорія 4
	Початковий рівень (0–42 бали)	Середній рівень (43–59 балів)	Достатній рівень (60–75 балів)	Високий рівень (76–100 балів)
Е	9	18	15	8
К	6	16	21	7

Статистичне значення критерію χ^2 обчислювалося за формулою [4, с. 101]:

$$\chi^2 = \frac{1}{n_e n_k} \sum_{i=1}^c \frac{(n_{e O_{ki}} - n_k O_{ei})^2}{O_{ei} + O_{2ki}}, \quad (1)$$

де n_e і n_k – обсяги двох вибірок i -тої категорії,

O_{ei} – кількість об'єктів першої вибірки i -тої категорії,

O_{ki} – кількість об'єктів другої вибірки i -тої категорії.

c – кількість категорій.

На підставі даних таблиці 1 маємо:

$$\chi^2 = \frac{1}{50 \cdot 50} \cdot \left[\frac{(50 \cdot 9 - 50 \cdot 6)^2}{9 + 6} + \frac{(50 \cdot 18 - 50 \cdot 16)^2}{18 + 16} + \frac{(50 \cdot 15 - 50 \cdot 21)^2}{15 + 21} + \frac{(50 \cdot 8 - 50 \cdot 7)^2}{8 + 7} \right] = 1,78$$

Отримані дані дають можливість відхилити нульову гіпотезу про наявність розбіжностей у рівнях ІК-компетентності вчителів експериментальної та контрольної груп, оскільки обчислене значення χ^2 дорівнює 1,78, що є меншим за критичне значення 7,815 для чотирьох ступенів вільності при рівні значущості $\alpha = 0,05$ [Ошибка! Источник ссылки не найден.], що є свідченням репрезентативності вибірки.

Із метою обчислення коефіцієнту k рівня операційно-діяльнісного компоненту ІК-компетентності (або рівня технологічної грамотності) учителів філологічних дисциплін текст контрольної роботи з ІКТ розподілявся на складові частини ІЗЕТ – інформаційно-змістові елементи тексту (у нашому випадку – це набір певних умінь, а саме: уміння форматувати текст, створювати таблиці в MS Word та їх редагувати, пошуку інформації за певним запитом в Інтернет, працювати з електронною поштою, розробляти мультимедійні презентації, створювати та обробляти електронні таблиці, оформлювати матеріали у програмі створення публікацій), після чого визначалася загальна кількість ІЗЕТ у контрольній роботі – N , а після виконання контрольної – кількість засвоєних учителем ІЗЕТ – n . Для обчислення коефіцієнту k за формулою:

$$k = \frac{n}{N} = \frac{\text{число засвоєних ІЗЕТ}}{\text{загальне число ІЗЕТ у роботі}}, \quad (2)$$

заповнювався протокол виконання контрольної роботи з ІКТ.

Для визначення межових значень коефіцієнта рівня знань (k) ми відштовхувалися від аргументації та методики В. Беспалька [2], урахувавши особливості навчання дорослих. Наводимо відповідні значення коефіцієнта k у табл. 2.

Таблиця 2

Рівень операційно-діяльнісного компоненту ІК-компетентності	Початковий k1	Середній k2	Достатній k3	Високий k4
Значення k	0–0,5	0,51–0,69	0,70–0,89	0,90–1

Визначивши коефіцієнт **k** для кожного вчителя, ми згрупували їх відповідно до рівнів технологічної грамотності (початкового, середнього, достатнього і високого), на яких вони перебувають, що відповідають рівням операційно-діяльнісного компоненту ІК-компетентності.

Дані розподілу вчителів експериментальної та контрольної груп за рівнями операційно-діяльнісного компоненту ІК-компетентності (у відсотках), які ми отримали у процесі констатувального експерименту на підставі результатів діагностичних контрольних робіт з ІКТ, які виконувалися учасниками експерименту в курсовий період, подано в графічній інтерпретації (див. рис. 4).

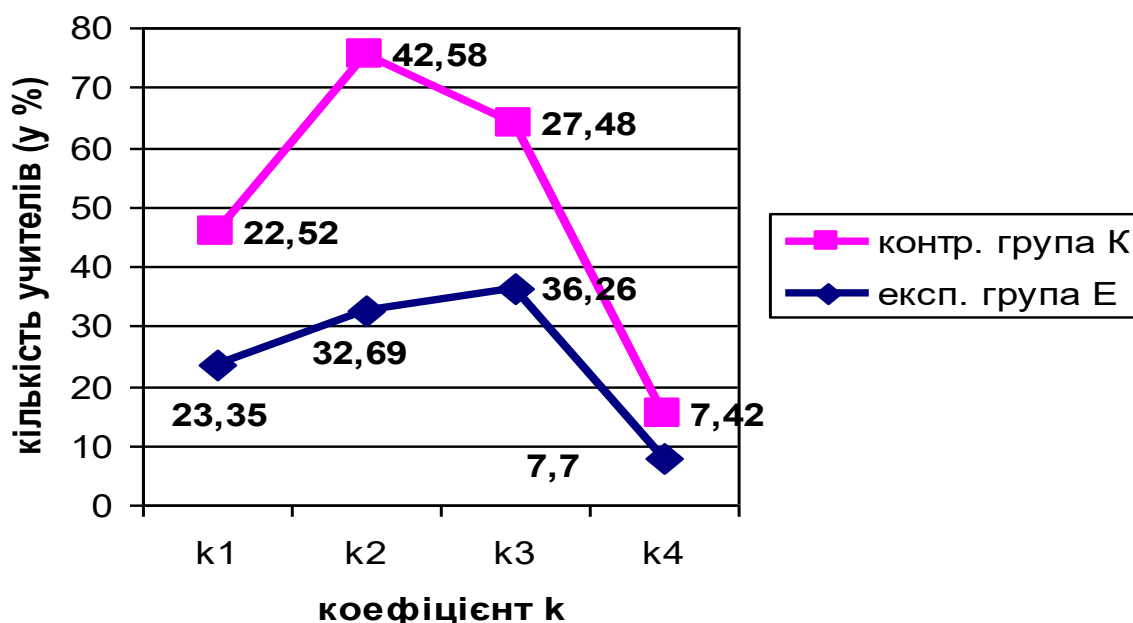

Рис. 4. Порівняльний початковий зріз розподілу вчителів філологічних дисциплін експериментальної (Е) та контрольної (К) груп за рівнями операційно-діяльнісного компоненту ІК-компетентності (у %)

На констатувальному етапі експерименту учасники експериментальної Е та контрольної К груп також здійснили самооцінювання за допомогою факторно-критеріальної моделі визначення рівня ІК-компетентності. Внаслідок цього отримано результати, подані в табл. 3, які враховують кваліфікаційну категорію респондентів.

Таблиця 3

Дані діагностування рівня ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін експериментальної та контрольної груп за допомогою факторно-критеріальної моделі (початок експерименту)

Кваліфікаційна категорія	Кількість осіб у групах		Рівні ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін											
			базовий				предметно-функціонально-орієнтований				рівень професійної ІКТ-активності			
	Е	К	групи											
			Е		К		Е		К		Е		К	
			к-ть	%	к-ть	%	к-ть	%	к-ть	%	к-ть	%	к-ть	%
спеціаліст	49	51	23	46,94	21	41,18	17	34,69	19	37,25	9	18,37	11	21,57
II категорія	91	97	35	38,46	59	60,82	45	49,45	23	23,71	11	12,09	15	15,47
I категорія	129	127	67	51,94	51	40,16	47	36,43	55	43,31	15	11,63	21	16,53
вища	95	89	55	61,79	57	64,04	29	30,53	19	21,35	11	7,68	13	14,61
Разом	364	364	180	49,45	188	51,65	138	37,91	116	31,87	46	12,64	60	16,48

Як бачимо з таблиці 3, учасники експериментальної та контрольної груп мають приблизно однаковий рівень ІК-компетентності.

Отже, на констатувальному етапі експерименту вдалося з'ясувати, на яких рівнях ІК-компетентності перебувають учителі, які ввійшли до експериментальної (Е) та контрольної (К) груп, та шляхом випадкової вибірки перевірити вірогідність правильності розподілу генеральної сукупності вчителів філологічних дисциплін на ці групи.

Під час *формульованого етапу експерименту* (2013–2015 рр.) було організовано навчання вчителів-філологів протягом андрагогічного циклу,

спрямоване на розвиток у них ІК-компетентності, що дозволило апробувати концептуальну модель розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі ПО.

Формувальний етап експерименту, ураховуючи мету дослідження, було спрямовано на розв'язання таких завдань:

– відслідкувати динаміку розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі ПО;

– у курсовий період упровадити освітні програми тематичних курсів підвищення кваліфікації «Використання комп'ютерно орієнтованих систем на уроках української мови та літератури», «Використання комп'ютерно орієнтованих систем на уроках світової літератури та російської мови», «Використання комп'ютерно орієнтованих систем на уроках англійської мови», програму авторської творчої майстерні вчителів української мови та літератури «Формування професійної компетентності вчителя-філолога засобами інформаційно-комунікаційних технологій», освітні програми тематичних спецкурсів «Використання комп'ютерно орієнтованих систем на уроках української мови та літератури», «Формування професійної компетентності вчителів мов і літератур», «Використання ІКТ учителем філологічних дисциплін у професійній діяльності», «Хмарні технології в системі роботи вчителя-філолога»;

– у міжкурсовий період здійснити науково-методичний супровід діяльності вчителів філологічних дисциплін із розвитку ІК-компетентності, спонукаючи їх до різних видів діяльності з підвищення власної компетентності в галузі ІКТ (самонавчання, взаємонавчання, участь у програмно-цільових проектах; тимчасових творчих колективах, апробації програмних засобів навчального призначення, у науково-практичних семінарах, конференціях тощо).

– визначити ступінь впливу участі вчителів філологічних дисциплін у різних науково-методичних заходах і видах діяльності в міжкурсовий період, спрямованих на набуття нових знань та умінь у галузі ІКТ та застосування їх у професійній діяльності, на рівень сформованості ІК-компетентності учасників експериментальної і контрольної груп;

– здійснити анкетування, опитування, спостереження й обробку даних анкет, опитувального листа, листів спостережень, факторно-критеріальних моделей, контрольних робіт з ІКТ для виявлення динаміки зростання показників складових ІК-компетентності вчителів-філологів протягом андрагогічного циклу;

– експериментально перевірити ефективність запропонованої концептуальної моделі розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі ПО.

За допомогою методів математичної статистики формувальний етап дослідження було завершено перевіркою отриманих результатів та висунутої гіпотези на достовірність і значущість.

Завершальний етап експерименту проводився з метою отримання експериментального підтвердження результативності впровадження концептуальної моделі розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі ПО та передбачав:

- визначення методики статистичної обробки отриманих даних;
- проведення замірів результатів використання концептуальної моделі розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі ПО;
- анкетування вчителів філологічних дисциплін загальноосвітніх навчальних закладів, виконання ними діагностичних контрольних робіт з ІКТ, для самооцінювання власного рівня ІК-компетентності заповнення ними факторно-критеріальних моделей та визначення на цій основі ефективності застосування концептуальної моделі розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі ПО;
- зіставлення результатів експериментальних і контрольних груп та визначення на цій основі ефективності концептуальної моделі розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі ПО;
- формулювання висновків;
- розробку методичних рекомендацій щодо впровадження концептуальної моделі розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі ПО.

Виходячи із викладеного вище, можемо дійти **висновку**, що послідовне проходження пілотного дослідження, констатувального, формувального та завершального етапів педагогічного експерименту дало можливість забезпечити експериментальну апробацію теоретичних і методичних основ розвитку ІК-компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі ПО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабанский Ю. К. Педагогический эксперимент / Ю. К. Бабанский // Введение в научное исследование по педагогике. – М. : Просвещение, 1988. – С. 91–106.
2. Беспалько В. П. Опыт разработки критериев качества усвоения знаний учащимися / В. П. Беспалько // Методы и критерии оценки знаний, умений и навыков учащихся при программированном обучении. Симпозиум – 1969. – № 7. – С. 16–28.
3. Гончаренко С. Педагогічні дослідження / С. У. Гончаренко. – К. : Ред.-вид. відділ АПНУ, 1995. – 42 с.
4. Грабарь М. И. Применение математической статистики в педагогических исследованиях. Непараметрические методы / М. И. Грабарь, К. А. Краснянская. – М. : Педагогика, 1977. – 136 с.
5. Кыверьялг А. А. Вопросы методики педагогических исследований. Ч. 1. / А. А. Кыверьялг. – Таллин : Валгус, 1971. – 134 с.
6. Кыверьялг А. А. Вопросы методики педагогических исследований. Ч. 2. / А. А. Кыверьялг. – Таллин : Валгус, 1971. – 228 с.
7. Кыверьялг А. А. Методы исследований в профессиональной педагогике. / А. А. Кыверьялг. – Таллин : Валгус, 1980. – 334 с.
8. Педагогічний експеримент : навч. посіб. для студентів педагогічних вузів / Євдокімов В. І., Агапова Т. П., Гавриш І. В., Олійник Т. О. / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків : «ОВС», 2001. – 148 с.
9. Подласый И. П. Вероятностные закономерности в усвоении учебной информации / И. П. Подласый // Рад. школа. – 1971. – № 12. – С. 17–23.
10. Сластенин В. А. Педагогика : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов; под ред. В. А. Сластенина. – М. : Академия, 2002. – 576 с.

REFERENCES

1. Babanskij Ju. K. Pedagogicheskij jeksperiment [Pedagogical experiment] / Ju. K. Babanskij // Vvedenie v nauchnoe issledovanie po pedagogike. – M. : Prosveshhenie, 1988. – S. 91–106.
2. Bepal'ko V. P. Opyt razrabotki kriteriev kachestva usvoenija znaniy uchashhimisja [Experience in developing criteria for the quality assimilation of knowledge by students] / V. P. Bepal'ko // Metody u kriterii ocenki znaniy, umenij i navykov uchashhihsja pri programmirovannom obuchenii. Simpozium – 1969. – № 7. – S. 16–28.
3. Honcharenko S. Pedahohichni doslidzhennya [Pedagogical research] / S. U. Honcharenko. – K. : Red.-vyd. viddil APNU, 1995. – 42 s.
4. Grabar' M. I. Primenenie matematicheskoy statistiki v pedagogicheskikh issledovaniyah. Neparametricheskie metody [The application of mathematical statistics in pedagogical research. Nonparametric methods] / M. I. Grabar', K. A. Krasnjanskaja. – M. : Pedagogika, 1977. – 136 s.
5. Kyverjalg A. A. Voprosy metodiki pedagogicheskikh issledovanij [Questions of methodology of pedagogical research]. Ch. 1. / A. A. Kyverjalg. – Tallin : Valgus, 1971. – 134 s.

6. Kyverjalg A. A. Voprosy metodiki pedagogicheskikh issledovanij [Questions of methodology of pedagogical research]. Ch. 2. / A. A. Kyverjalg. – Tallin : Valgus, 1971. – 228 s.

7. Kyverjalg A. A. Metody issledovanij v professional'noj pedagogike [Methods of research in professional pedagogy]. / A. A. Kyverjalg. – Tallin : Valgus, 1980. – 334 s.

8. Pedagogichnyy eksperiment [Pedagogical experiment]: navch. posib. dlya studentiv pedagogichnykh vuziv / Yevdokimov V. I., Ahapova T. P., Havrysh I. V., Oliynyk T. O. ; Khark. derzh. ped. un-t im. H. S. Skovorody. – Kharkiv : «OVS», 2001. – 148 s.

9. Podlasyj I. P. Veroyatnostnye zakonomernosti v usvoenii uchebnoj informacii [Probabilistic patterns in the assimilation of educational information] / I. P. Podlasyj // Rad. shkola. – 1971. – № 12. – S. 17–23.

10. Slastenin V. A. Pedagogika [Pedagogy]: ucheb. posobie dlja stud. vyssh. ped. ucheb. zavedenij / V. A. Slastenin, I. F. Isaev, E. N. Shijanov; pod red. V. A. Slastenina. – M. : Akademija, 2002. – 576 s.